

ΤΙ ΓΥΡΕΥΕΙ ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΡΑΤΟΣ ΣΤΗ ΛΙΒΥΗ;

ΠΟΛΕΜΟΣ, ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΟΙ ΔΡΟΜΟΙ ΣΤΗ ΒΟΡΕΙΑ ΑΦΡΙΚΗ ΚΑΙ ΤΗ ΜΕΣΟΓΕΙΟ

Έχει περάσει αρκετός καιρός από τότε που είχαμε επισημάνει τη συσκότιση που οργανώνει το ελληνικό κράτος γύρω από την εξωτερική πολιτική του στη Λιβύη. Βρισκόμασταν στις αρχές του 2020, τρεις περίπου μήνες πριν την αρχή της κορωνοτρέλας, όταν μιλούσαμε για τον πόλεμο δι' αντιπροσώπων στο διαλυμένο και σε συνεχή εμφύλιο πόλεμο κράτος της Λιβύης.¹ Θέλαμε τότε να δείξουμε πώς - από την οργανωμένη σιωπή για τη συμμετοχή του ελληνικού κράτους στη διάλυση της Λιβύης - καταλήξαμε στην επίσημη επίσκεψη του λιβυού πολέμαρχου Χαλίφα Χαφτάρ στην Αθήνα. Είχαμε δεχθεί τότε από τα μήντια μια σβέλτη εκπαίδευση περί των εθνικών μας στόχων, έτσι ώστε να εξοικειωθούμε με τις βορειοαφρικανικές περιπέτειες του ελληνικού κράτους. Η παρέμβασή μας, μάλιστα, είχε ως αποτέλεσμα τη στοχοποίηση της ταπεινής αντιεξουσιαστικής μας συνέλευσης από τα (σόσιαλ) μήντια. Τα οποία δέχονται να ακούγεται η οποιαδήποτε μαλακία εκτός ... από τα «εθνικά θέματα».

Εν τω μεταξύ, ο πόλεμος δι' αντιπροσώπων στη Λιβύη συνεχίζεται και σχεδόν όλα τα μεσογειακά κράτη εμπλέκονται με τον ένα ή τον άλλο τρόπο. Εκτός από την ανάσχεση της ρωσικής παρουσίας στη Μεσόγειο, το μεγάλο διακύβευμα είναι ο έλεγχος των φυσικών πόρων της Λιβύης και βασικά του πετρελαίου και του φυσικού αερίου. Τα ορυκτά καύσιμα της Λιβύης είναι πολλά και είναι δίπλα ακριβώς στην Ευρώπη, πράγμα διόλου ασήμαντο για τους ιταλούς για τους γερμανούς αλλά και γενικά για όλα τα ευρωπαϊκά κράτη. Τις μέρες που γράφεται αυτό το κείμενο, είναι της αγίας 28ης Οκτωβρίου, οπότε θα ξεκινήσουμε με το ιταλικό κράτος και τις επιδιώξεις του στη Μεσόγειο.

ΒΑΖΕΙ Ο ΝΤΟΥΤΣΕ ΤΗ ΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΚΑΙ ΜΙΑ ΝΥΧΤΑ ΜΕ ΦΕΓΓΑΡΙ ΤΗ ΛΙΒΥΗ ΠΑΕΙ ΝΑ ΠΑΡΕΙ

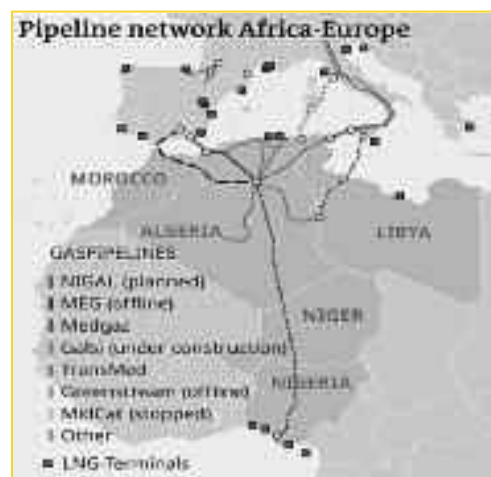
Μια φορά κι έναν καιρό υπήρχε το ιταλικό κράτος, το οποίο είχε αχαλίνωτες ιμπεριαλιστικές βλέψεις στη Μεσόγειο. Το 1911, το ιταλικό κράτος πήρε την Τριπολιτάδα και την Κυρηναική - το δικό του, δηλαδή, μερίδιο από τη διάλυση της οθωμανικής αυ-

τοκρατορίας. Οι δύο αυτές πρώην οθωμανικές επαρχίες ταυτίζονται με τη σημερινή βόρεια και ανατολική Λιβύη. Το 1934, μετατράπηκαν σε ιταλικές αποικίες με την ονομασία Ιταλική Λιβύη, αφού πρώτα ο ιταλικός στρατός κατέστειλε με αγριότητα μια εξέγερση στη Κυρηναική. Το ιταλικό κράτος παρ' όλα αυτά δεν ήταν ικανοποιημένο. Έψαχνε την ευκαιρία για μεγαλύτερη επέκταση στην Ανατολική Μεσόγειο εις βάρος κυρίως των άγγλων, αλλά και εναντίον όλων των υπόλοιπων μικρότερων δυνάμεων συμπεριλαμβανομένης και της Ελλάδας. Γύρω στο 1935, ο αγγλοϊταλικός πόλεμος έμοιαζε αναπόφευκτος και το ελληνικό κράτος άρχισε να προετοιμάζεται για την επερχόμενη σύγκρουση. Το επίδικό ήταν η λεγόμενη «Βόρεια Ήπειρος», τα Ιόνια νησιά και τα Δωδεκάνησα. Ο αντίπαλος σε αυτές τις περιοχές ήταν οι ιταλικές φιλοδοξίες.²

Το ιταλικό κράτος, λοιπόν, ήθελε να μετατρέψει τη Μεσόγειο σε *mare nostrum* (= δικιά μας θάλασσα) που έλεγαν κι οι αρχαίοι ρωμαίοι. Όπως όμως συνήθως συμβαίνει στους διακρατικούς ανταγωνισμούς, αυτό δεν είναι και τόσο εύκολο όταν τα συμφέροντα ενός κράτους βρίσκονται σε ευθεία αντίθεση με την ηγεμονική θαλάσσια δύναμη. Παρά τις προσπάθειες των δυνάμεων του Άξονα, στα τέλη του 1942, ο γερμανός στρατηγός Έρβιν Ρόμελ ηττήθηκε στη μάχη του Ελ Αλαμίν στην Αίγυπτο κι έτσι το σύνολο της σημερινής Λιβύης πέρασε στα χέρια των άγγλων. Η Ιταλία οδηγήθηκε σε μια ταπεινωτική ήττα και συνθηκολόγησε το 1943, με αποτέλεσμα να θαφτούν τα σχέδια για κυριαρχία στη Μεσόγειο και ταυτόχρονα τα Δωδεκάνησα να προσαρτηθούν στο ελληνικό κράτος.

Κατά τη μεταπολεμική περίοδο, το ιταλικό κράτος με ρεαλισμό και σύνεση πέρασε στη σφαίρα επιρροής των αμερικανών. Παρ' όλο που στο φανταστικό του μέσου ιταλού μικροαστού η Ιταλία είναι μια σημαντική βιομηχανική δύναμη της Ευρώπης, στην πραγματικότητα αποτελεί τον αδύναμο κρίκο της ΕΕ και θα μπορούσε να θεωρηθεί μόνο ως μια σημαντική μεσογειακή δύναμη.³ Το ιταλικό κράτος ελέγχει τον διάδρομο μεταφοράς εμπορευμάτων κι ενέργειας από τη Μέση Ανατολή και την Ασία διαθέτοντας πολύ σημαντικά λιμάνια, όπως η Γένοβα.

Το ιταλικό κράτος είχε προσπαθήσει, πολλά χρόνια πριν την πτώση του Καντάφι, να έχει πρωταγωνιστικό ρόλο στην εκμετάλλευση των πετρελαίων της Λιβύης, αποκαθιστώντας πλήρως τις σχέσεις του με το κράτος της Λιβύης. Το 2004, εγκαινιάστηκε μάλιστα υποθαλάσσιος αγωγός 500 χιλιομέτρων που συνέδεε τα κοιτάσματα φυσικού αερίου της Λιβύης με τη Σικελία. Με αυτό τον τρόπο το ιταλικό κράτος αποκτούσε πρωταγωνιστικό ρόλο στην παροχή ενέργειας στην Ευρώπη. Το ιταλικό κράτος επένδυσε πολλά στη σχέση του με τη Λιβύη, φτάνοντας στο σημείο να κάνει αυτοκριτική για το αποικιακό παρελθόν του και καλώντας τον Καντάφι σε τριήμερη επίσκεψη στη Ρώμη το 2009. Τα ιταλικά σχέδια, βέβαια, είχαν πολλούς ανταγωνιστές που έκαναν τους δικούς τους υπολογισμούς για τη Λιβύη.

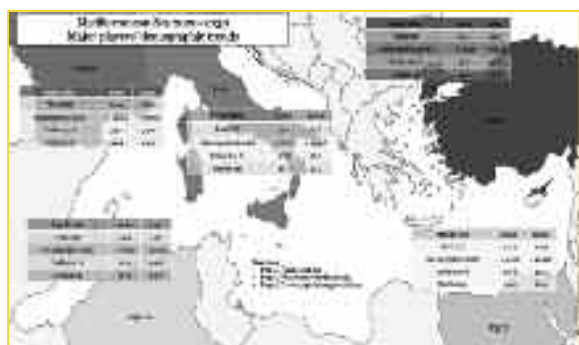

Πάνω: δίκτυο αγωγών από τη Βόρεια Αφρική προς την Ευρώπη, σύμφωνα με δημοσίευμα της DW του 2022. Προσέξτε τον κεντρικό ρόλο που παίζει η πρώην γαλλική αποικία με το όνομα Αλγερία, όπως επίσης η Τунήσια κι η Λιβύη. Προσέξτε επίσης ότι τρεις τουλάχιστον από αυτούς τους αγωγούς υπέστησαν κάποιου είδους διακοπή της λειτουργίας τους. Η εμπλοκή με το δίκτυο μεταφοράς ενέργειας προς την Ευρώπη μπορεί να εξηγηθεί εν μέρει τον καημό του ελληνικού κράτους με τη ζώνη του Σαχέλ στην Αφρική.

Κάτω: χάρτης με τον προτεινόμενο από το ελληνικό κράτος αγωγό East Med που θα μπορούσε να μεταφέρει μη-ρωσικό αέριο, από μη-τουρκικό αγωγό.

Έτσι, η κατάρρευση του καθεστώτος Καντάφι το 2011, μετά την επέμβαση των ΗΠΑ, της Αγγλίας, της Γαλλίας και άλλων, έφερε την Ιταλία σε δυσχερή θέση. Στην αρχή ήταν κατά της επέμβασης. Στη συνέχεια όμως, μην μπορώντας να την αποτρέψει, συμμετείχε βλέποντας με απογοήτευση παραδοσιακούς ανταγωνιστές, όπως η Αγγλία κι η Γαλλία, να αποκτούν μεγάλη επιρροή στην περιοχή. Αυτός ήταν ίσως και ο λόγος που το ιταλικό κράτος με μια παράτολμη κίνηση υπέγραψε με την Κίνα το 2019 συμφωνία στα πλαίσια του «Δρόμου του Μεταξιού», θεωρώντας ότι όσον αφορά τον ανταγωνισμό μεταξύ ΗΠΑ και Κίνας δεν έχει κάποια υποχρέωση απέναντι στους αμερικανούς. Πολύ σύντομα οι ιταλοί κατάλαβαν ότι έκαναν λάθος και αναγκάστηκαν να υπαναχωρήσουν από τη συμφωνία. Η παράτολμη αυτή κίνηση των ιταλών μπορεί ίσως να εξηγηθεί από τη δύσκολη κατάσταση στην οποία έχουν βρεθεί τα τελευταία χρόνια.

Αυτή τη στιγμή, σιωπηρά ή φανερά, τα κράτη τα οποία έχουν βλέψεις ισχύος στη Μεσόγειο εκτός από την Ιταλία, τη Γαλλία και την Τουρκία, είναι η Αίγυπτος, η Αλγερία και last but not least το ελληνικό κράτος (βλέπε φωτό 1). Κι όλα τα κράτη παίζουν το παιχνίδι τους πάνω στη διαμελισμένη Λιβύη. Φυσικά, το ιταλικό κράτος θέλει σταθερότητα και επιδιώκει συστηματικά την εξομάλυνση της κατάστασης στη Λιβύη. Για τον λόγο αυτό, από τα τέλη του

Οι σημαντικότερες δυνάμεις της Μεσογείου συγκρινόμενες από δημογραφική άποψη σύμφωνα με την ιστοσελίδα Geopolitical Monitor.

Ότι απέμεινε από το λεωφορείο που μετέφερε την ελληνική στρατιωτική-«ανθρωπιστική» αποστολή στη Λιβύη. Επισήμως ήταν ένα ατύχημα...

2022 η πρωθυπουργός της Ιταλίας Τζόρτζια Μελόνι έχει πάρει σβάρνα όλες τις χώρες της βόρειας Αφρικής προωθώντας συμφωνίες περαιτέρω οικονομικής συνεργασίας μεταξύ αυτών και με την Αλγερία.⁴

Το γαλλικό κράτος από την άλλη, υπονομεύει όσο περισσότερο μπορεί αυτές τις κινήσεις. Γενικότερα ο ιταλογαλλικός ανταγωνισμός στην περιοχή έχει βαθιές ρίζες. Έτσι, το Παρίσι έχει στηρίξει στο παρελθόν τον πολέμαρχο Χαφτάρ το 2019 με αεροπορικές επιδρομές που είχαν ως αποτέλεσμα τη συνέχιση της αστάθειας στην περιοχή.⁵ Στη φωτό 2 μπορείτε να δείτε το δίκτυο αγωγών φυσικού αερίου από τη βόρεια Αφρική προς την Ευρώπη και να καταλάβετε την περιπλοκότητα της κατάστασης. Μέσα σε αυτή την περιπλοκότητα εντάσσεται κι ο ελληνοτουρκικός ανταγωνισμός.

Η ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΣΤΗ ΔΙΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΛΙΒΥΗΣ ΚΑΙ ΤΟ ΤΡΙΣΚΑΤΑΡΑΤΟ ΤΟΥΡΚΟΛΥΒΙΚΟ ΜΝΗΜΟΝΙΟ

Το ελληνικό κράτος βέβαια κάνει τα δικά του κουμάντα. Και τα κουμάντα αυτά εμπλέκουν πάντα την Τουρκία. Εδώ και χρόνια, όπως ίσως έχετε διαβάσει σε αυτό το περιοδικό, επιχειρεί τη θαλάσσια περικύκλωση της Τουρκίας. Για την προβολή ισχύος στην Ανατολική Μεσόγειο έχει χρησιμοποιήσει ως πρόσχημα τα δήθεν ενεργειακά κοιτάσματα στην Ανατολική Μεσόγειο μεταξύ Ελλάδας και Κύπρου. Τα προηγούμενα χρόνια προώθησε την ιδέα ενός αγωγού με το όνομα East Med, ο οποίος θα μετέφερε μη-ρωσικό αέριο, από μη-τουρκικό έδαφος, βασικά μέσω του θαλάσσιου χώρου της Κύπρου και της Κρήτης, θέλοντας με αυτό τον τρόπο να «νομιμοποιήσει» την περικύκλωση του τουρκικού κράτους. Προφανώς, μια τέτοια ιδέα συμπεριλαμβάνει το να διαταραχθεί όσο περισσότερο γίνεται η ομαλή ροή του αφρικανικού αερίου προς την Ευρώπη.

Ακριβώς αντίθετες είναι οι επιδιώξεις του τουρκικού κράτους. Καταρχήν επεδίωξε τη σταθεροποίηση του εύθραυστου καθεστώτος της Λιβύης, προσφέροντας στρατιωτική βοήθεια ενάντια στην επέλαση του πολέμαρχου Χαφτάρ το 2019. Στη συνέχεια, επιδίωξε σταθερά τη δημιουργία στενών σχέσεων με την επίσημα αναγνωρισμένη κυβέρνηση της Λιβύης, διασπώντας έτσι την ελληνική περικύκλωση. Προσβλέπει, επίσης, στη δημιουργία μόνιμης ναυτικής βάσης. Λίγο διάστημα αφότου το ελληνικό κράτος προσπάθησε να επισημοποιήσει, σε συνεργασία με το Ισραήλ, τα σχέδιά του για τον East Med, υπέγραψε το περιβόητο τουρκολυβικό

μνημόνιο.⁶ Όλες αυτές οι κινήσεις της Τουρκίας στη Λιβύη δεν άρεσαν καθόλου, εκτός του ελληνικού κράτους, ούτε στη Γαλλία αλλά ούτε και στην Αίγυπτο.

Εν τω μεταξύ, το ελληνικό κράτος διαπραγματεύεται με κάθε ενδιαφερόμενο στη Λιβύη σύμφωνα με τα συμφέροντά του ακόμα κι αν είναι αντίπαλος του πολέμαρχου Χαφτάρ. Η αλήθεια είναι ότι εδώ και καιρό έχουν εκφραστεί διάφορες αμφιβολίες για το αν η στήριξη του Χαφτάρ είναι τελικά προς το συμφέρον της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής. Πριν από έναν χρόνο, στις αρχές του Νοέμβρη του 2022, ο πρόεδρος της λυβικής εταιρείας πετρελαίου Φαρχάτ Μπενγκτάρα δήλωνε ότι η εταιρεία του μελετά τη σκοπιμότητα κατασκευής υποθαλάσσιου αγωγού προς την Ελλάδα κι ενός άλλου αγωγού προς την Αίγυπτο, σε μια προφανή κίνηση να τείνει χείρα φιλίας προς τα δύο κράτη.⁷ Λίγες μέρες μετά, ο Δένδιας κατευθύνθηκε προς τη Λιβύη, αλλά κάπου στράβωσαν τα πράγματα και τελικά βρέθηκε μόνο στην περιοχή την ελεγχόμενη από τον Χαφτάρ, στη Βεγγάζη της Λιβύης, όπου εγκαινιάστηκε η επαναλειτουργία του λιμανιού της πόλης. Εκεί, ο Δένδιας δήλωνε ότι το λιμάνι της Βεγγάζης είναι εξαιρετικά σημαντικό κι ότι χρησιμεύει όχι μόνο για τη μεταφορά εμπορευμάτων, αλλά και για τη μεταφορά ανθρωπιστικής βοήθειας στις χώρες του Σαχέλ. Παράλληλα, ανέφερε πως η Ελλάδα σε δυο φάσεις έχει παράσχει βοήθεια ώστε να μπορέσει το λιμάνι να ξαναγίνει λειτουργικό.⁸

Πριν περίπου δύο μήνες, με αφορμή τις καταστροφικές πλημμύρες στην πόλη Ντέρνα της ανατολικής Λιβύης, το ελληνικό κράτος επεδίωξε να αποστείλει «ανθρωπιστική βοήθεια» στέλνοντας ένα ειδικό στρατιωτικό κλιμάκιο. Το λεωφορείο με το στρατιωτικό αυτό κλιμάκιο, κάτω από ασαφείς συνθήκες οι οποίες από τα μήντια περιγράφηκαν ως «ατύχημα», συγκρούστηκε μετωπικά με λιβυκό τζιπ με αποτέλεσμα να πάρει φωτιά και να σκοτωθούν τρεις έλληνες στρατιωτικοί. Το γεγονός αυτός πυροδότησε μια συζήτηση σχετικά με την επικινδυνότητα των στρατιωτικών αποστολών στο εξωτερικό, έστω κι αν αυτές βαφτίζονται «ανθρωπιστικές».

Όπως πιθανώς καταλαβαίνετε, η κατάσταση χαρακτηρίζεται από «ρευστότητα» όπως λένε δηκτικά οι διάφοροι κρατικοί ειδικοί. Τη ρευστότητα αυτή ήρθε να επιτείνει τον περασμένο Σεπτέμβριο, την ίδια στιγμή με τις πλημμύρες που προαναφέραμε, οι φήμες που διέρρευσαν σχετικά με τη συνάντηση της υπουργού Εξωτερικών της Λιβύης με τον ισραηλινό υπουργό Εξωτερικών στη Ρώμη στα τέλη του Αυγούστου. Η πρωτοφανής αυτή στα χρονικά συνάντηση, που σύμφωνα με τις ίδιες πηγές συνέβη κατόπιν μεσολάβησης των αμερικανών, προκάλεσε ένα κύμα σφοδρών αντιδράσεων στο εσωτερικό της Λιβύης με αποτέλεσμα η κυβέρνηση της Τρίπολης να τα μαζέψει. Παρ' όλα αυτά, σύμφωνα με δημοσίευμα των αμερικανών ειδικών της γεωπολιτικής της Stratfor, οι εν λόγω διαπραγματεύσεις συμβαίνουν μυστικά εδώ και καιρό, ενώ μέχρι κι ο αντίπαλος της

Η αφίσα κινεζικής ταινίας που κυκλοφόρησε το 2022, κι είχε μεγάλη επιτυχία στην Κίνα, περιγράφει τη δραματική αποχώρηση 35 χιλιάδων κινέζων από τη Λιβύη το 2011. Οι κινέζοι, στην πλειοψηφία τους εργάτες σε μεγάλα τεχνικά έργα, σώθηκαν κυριολεκτικά την τελευταία στιγμή μεταξύ των άλλων και μέσω ελληνικής βοήθειας καθώς ένα ελληνικό πλοίο μετέφερε πάνω από 11 χιλιάδες άτομα στην Κρήτη. Τον περασμένο Φεβρουάριο με την συμπλήρωση δώδεκα χρόνων από τα γεγονότα, ο κινέζος πρέσβης στην Ελλάδα έσπευσε να δηλώσει την ευγνωμοσύνη του για τη στάση των ελληνικών αρχών. Την ταινία δεν την είδαμε γιατί είμαστε υποχρεωμένοι να βλέπουμε κατά κύριο λόγο τις ταινίες του Χόλυγουντ. Αυτά έχει το πολιτισμικό soft power των συμμάχων μας!

κυβέρνησης της Τρίπολης πολέμαρχος Χαφτάρ φέρεται να έχει συναντηθεί με τους ισραηλινούς.⁹ Με άλλα λόγια η Λιβύη, έστω κι αν είναι διαιρεμένη και σε κατάσταση εμφυλίου πολέμου, επιχείρησε να εμπλακεί στις λεγόμενες «συμφωνίες του Αβραάμ» με τις οποίες το Ισραήλ επιδιώκει με αμερικανική μεσολάβηση την εξομάλυνση των σχέσεών του με τα αραβικά κράτη (βλέπε κείμενο με τίτλο «Όλοι με τους Παλαιστίνιους είμαστε!» στο παρόν τεύχος).

Αυτά ήταν κάποια σημεία της ρευστής και πολύπλοκης κατάστασης των πραγμάτων στη Βόρεια Αφρική. Λίγο δύσκολο να περιγραφούν αναλυτικά οι τόσες πλευρές του θέματος σε δύο μόνο σελίδες. Πολλά πράγματα, βέβαια, μας είναι παντελώς άγνωστα. Αν τα καταφέρουμε, μπορεί να επανέλθουμε στο μέλλον.

1. Αφίσες με τίτλο «Μήπως τελικά είμαστε rogue state;» 12/2019 και «Ο πόλεμος δε θα είναι μια ζωή δι' αντιπροσώπων», 1/2020 της συνέλευσης Autonomie Antifa.

2. Για περισσότερα δεξ, Σπουδές στο Γαλανόμυρο, Τόμος Α' - Ο Ελληνικός Φασισμός στον Μεσοπόλεμο, Antifa Scripta, 2013, σελ. 114.

3. Matteo Patergnani, "Italy's Mediterranean Jigsaw: Geopolitics of a Sidelined Former Power", *Geopolitical Monitor*, 12/10/2023.

4. Stratfor, «Τα ενεργειακά και γεωπολιτικά deal της Μελόνι στην Αφρική», 18/2/2023, μετάφραση και αναδημοσίευση στο euro2day.gr

5. Patrick Wintour, "Conflict erupts for control of Libya's largest oil field", *The Guardian*, 8/2/2019.

6. «Η ενεργειακή όψη της στρατηγικής της Ανατολικής Μεσογείου (Περίληψη)», *Antifa*, #72, 10/2020.

7. Stratfor, "Αγωγός φυσικού αερίου προς Ελλάδα: Νέα παράμετρος στη λυβική σκακιέρα", αναδημοσίευση στο euro2day.gr, 13/11/2022.

8. «Δένδιας: Η Ελλάδα θα έχει συνομιλίες μόνο με την εκλεγμένη κυβέρνηση της Λιβύης», *Πρώτο Θέμα*, 17/11/2022.

9. Stratfor, «Πού οδηγεί το υπόγειο παζάρι Ισραήλ-Λιβύης;», αναδημοσίευση στο euro2day.gr, 3/9/2023.